

Vastaus Vesa Vuorisen tekemän kansalaisaloitteen (Aluehallitus 26.09.2022 § 124) oikaisuvaatimukseen

Vesa Vuorinen on jättänyt oikaisuvaatimuksen kansalaisaloitteensa käsittelyyn liittyen ja välittänyt psykososiaalisten palveluiden virkamiesjohdolle lisäselvityspyynnön liittyen alla oleviin kohtiin. Vastaukset alla olevassa tekstissä kohdittain.

1. Virkamiesten vastineessa todetaan, että ”lähetteetön toiminta on kiistatta asiakaslähtöinen palvelumuoto. Tämä edellyttää ensin rakenteiden ja hoitomenetelmien kehittämistä, uudenlaista ajattelua ja suunnitelmaa.” Asiakkaiden syrjinnän lopettaminen edellyttää, että lähetteettömän palvelumuodon käyttöönottamista 1.1.2023 alkaen. Lisäksi Valtioneuvoston asetukseen annettu muistio edellyttää, ettei Pohjanmaalla ole muuta mahdollisuutta kuin poistaa lähetepakko. Katso oikaisuvaatimuksen sivulla 6 oleva lainaus muistiosta.

Millaisia uusia virkoja ja paljonko tarvitaan, että uudet asiakkaat pääsevät hoitoon ilman lähetettä psykiatrisen poliklinikan kautta myös Vaasan seudulla?

Onko niitä varten varattu tilat H-talosta vai missä ja miten asia on tarkoitettu hoitaa?

Vastaus:

Psykososiaalisten palveluiden toimialalla toteutuu lähetteetön toiminta hyvinvointialueen pohjoisella ja eteläisellä alueella. Lähetteettömästä toiminnasta on keskusteltu myös keskisellä alueella.

Keskisellä alueella toimii jo tällä hetkellä päivystävän psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto 24/7, jonne voi tulla ilman lähetettä. Vuoden 2023 strategiassa tulemme kohdistamaan voimavarojamme ja kehittämistoimiamme perustasolle, josta käytämme nimeä ensilinja. Olemme parhaillaan kehittämässä ja tehostamassa ensilinjaa palveluita valtioavusteisten Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus- ja Prima Botnia hankkeiden kanssa. Tavoitteena on, että asiakas pääsee palvelun piiriin nopeasti ja että palvelu toteutetaan lähellä asiakkaan kotikuntaa. Osa koulutuksista (mm. IPC, IPT ja Cool kids – menetelmäkoulutukset) on jo käynnistynyt ja tavoite on saada uusia työmenetelmiä käyttöön viimeistään alkuvuodesta 2023.

Tavoitteena on tunnistaa palvelun ja hoidon tarpeita aikaisemmassa vaiheessa, ohjata asiakas tarvetta vastaavan hoidon piiriin ja nopeuttaa yksittäisten hoitoprosessien läpivientiä. Pidemmällä tähtäimellä tavoite on helpottaa ja nopeuttaa erikoissairaanhoidon palveluiden saavutettavuutta ja erikoissairaanhoidon osastohoidon kuormitusta. Tämän jälkeen on mahdollista tehdä muita rakenteellisia muutoksia ja lähteä suunnittelemaan lähetteetöntä toimintaa myös keskiselle alueelle. Lähetteettömyyteen siirtymistä erikoissairaanhoidon palveluissa ei ole kirjattu toimialan toiminta- ja taloussuunnitelmaan 2023.

2. Millainen on se virkamiesten suunnitelma, joka sisältäisi uusien asiakkaiden osalta mahdollisimman nopean tapaamisen, johon kutsuttaisiin asiakas, lähiomainen, lääkäri, hoitaja ja tilanteen mukaan päihdetyöntekijä, sosiaalityöntekijä, kouluterveydenhoitaja tms. Tilaisuudessa pyrittäisiin selvittämään syyt asiakkaan ongelmiin.

Millaisia uusia virkoja ja paljonko tarvitaan tämän asian käyttöön ottamista varten?

Vastaus:

Pohjanmaan hyvinvointialueen vahvuus on se, että olemme nyt kaikki samaa organisaatiota. Koemme, että merkittävimmät haasteet tähänkin asiaan ovat keskisellä alueella. Kuluneen vuoden 2022 aikana on jo todettu mm. kouluterveyden rooli psykososiaalisten vaikeuksien tunnistamisessa. Yhteisiä palaverieita on pidetty sektorijohtajien toimesta ja tavoitteena on luoda toimivimmat yhteistyömallit ja nopea puuttuminen oireiluun. On puhuttu psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanottoiminnasta kouluilla ja tämä on myös yksi selkeä tarve. Kouluterveydenhuollon henkilökuntaa on mukana hankkeiden järjestämissä koulutuksissa ja heille tulee myös lyhytterapeuttisia toimintamalleja tukemaan toimintaa. Yleisesti ottaen toimimme jo moniammatillisesti ja teemme perheiden kanssa yhteistyötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Hoidon suunnittelu ei ole mikään uusi tehtävä, vaan mukana hoidon prosesseissa.

3. Kuinka paljon tarvitaan uusia psykoterapeuttien / psykologien virkoja, että saadaan purettua nykyiset kuukausien jonot ja että vastaisuudessa uudet asiakkaat pääsevät ilman viivytyksiä psykoterapiaan?

Vastaus:

Psykososiaalisissa palveluissa työskentelee psykoterapeutteja, mutta heitä ei ole riittävästi kattamaan tarvetta. Pidempiaikainen terapiantarve toteutuu Kela-terapiana, jota suositellaan lääkärinarvion perusteella ja jonka Kela hyväksyy tai hylkää. Ongelmana on se, että koulutettuja henkilöitä ei ole tarpeeksi hyvinvointialueen omana henkilökuntana. Valtakunnallinen trendi on se, että koulutettu henkilö hakeutuu jossakin vaiheessa yksityiseksi ammatinharjoittajaksi ja terapia toteutetaan sitten Kela-kustanteisena mikä on yhteiskunnallisesti kallista. Tämä on trendi johon emme voi vaikuttaa.

Psykoterapia omana tuotantona olisi yhteiskunnallisesti merkittävästi halvempaa ja laadukasta palvelua asiakkaalle. Psykologien suhteen valtakunnallisesti on merkittävä pula psykologeista. Trendi on samansuuntainen kuin psykoterapiassa. Toimialallamme puolestaan haaste on psykologipula, mutta myös psykologien tehtävänkuvien kirkastaminen. Psykiatria tarvitsee psykologit tekemään tutkimuksia, ei toteuttamaan terapioita. Tämä on haaste, jota olemme pyrkineet korjaamaan alueellamme.

Kuten edellä tuotiin jo esiin, olemme lisäämässä hankerahoituksella lyhytterapeuttisten menetelmien käyttöä erityisesti ensilinjan psykososiaalisissa palveluissa. Uusien menetelmien käyttöönoton tavoite on tarjota apua aikaisemmassa vaiheessa, nopeammin hoitovastetta tuovilla menetelmillä ja helpottaa tätä kautta myös erikoissairaanhoidon jonotilannetta.

4. H-talossa on varattu sairaalapaikkoja yhtä vähän kuin Huutoniemellä on nyt eli aikuispsykiatrialla 39, lasten ja nuorten osastolla 14 ja päihdehoitoon 10 paikka eli yhteensä 54 sairaalapaikkaa. Koska pelkästään koronan aiheuttama hoidon lisäys mielenterveysongelmaisten osalta on ollut 70 % ja kun ennen sitäkin hoidon tarve oli huomattavasti lisääntynyt, niin tarvitaan vähintäänkin 54 hoitopaikkaa lisää. Ilta-lehden 26.9.2022 artikkelin mukaan koulujen kesälomien jälkeen koululaisia on mielenterveyden ongelmien vuoksi joutunut useita suljetulle osastolle.

Virkamiesten vastineessa todetaan, että alueelta puuttuu vaativan kuntoutuksen yksikkö. Virkamiesten tulisi nyt kertoa, missä tarvittava uusi sairaalaosasto ja vaativan kuntoutuksen osasto tulisivat sijaitsemaan ja paljonko niihin tarvitaan uusia hoitajan, lääkärin ja muita virkoja.

Vastaus:

H- talossa on aikuispsykiatrialla 38 paikkaa + 11 päihdehoidon paikkaa. Lisäksi lasten- ja nuorisopsykiatriassa 13 paikkaa, yhteensä 62. H- talossa psykiatrian osastot ovat kerroksissa 7 ja 8, missä laajentamisen mahdollisuutta ei ole. Yksi H- taloon tulevista osastoista on Tutkimus- ja kuntoutusosasto.

Aikaisemmin keskusteluissa esiintynyt vaativan kuntoutuksen yksikkö, tarkoittaisi käytännössä H-talosta erillistä kokonaisuutta ja sijoitusta. Psykososiaalisten palveluiden toiminta- ja taloussuunnitelma 2023 ei sisällä tällaista ehdotusta poliittiselle päätöksenteolle. Henkilöstöresurssien tarkastelu ei ole

tarkoituksenmukaista erillisenä asiayhteytenä, kun suunnitelmaa uudesta toimintayksiköstä ja sen kokonaisuudesta ei ole tehty.

5. Suurpoliklinikalla on samanaikaisesti lapsipotilaita vanhempiensa kanssa, päihteiden käyttäjiä ja arkoja ja pelokkaita psykiatrian asiakkaita. Kuinka virkamiehet ovat suunnitelleet, että tämän kaikki toimisi moitteettomasti? Miten virkamiehet aikovat varmistaa, että kukaan mielenterveysasiakas ei siirrä hoitoon hakeutumista sen vuoksi, että psykiatrinen poliklinikka sijaitsee suurpoliklinikassa?

Vastaus:

Uusien toimitilojen käyttöönotto vaatii kansalaisten ja etenkin omien asiakkaiden tiedottamista muuttuvasta toimintaympäristöstä. H-talon suunnitteluun liittyy se, että asiakkaat saatetaan turvallisesti uuteen ympäristöön. Tavoitteena on luoda turvallinen ympäristö yhdessä asiakkaan ja ammattilaisten välillä. Erikoissairaanhoidon psykiatrian poliklinikka sijaistee H- talon kolmannessa kerroksessa omissa tiloissaan, erillään varsinaisesta Suurpoliklinikasta. Haluamme korostaa, että tämä kuuluu H-talon suunnitteluun ja emme oleta, että kaikki olisi menisi mutkattomasti.

6. Sairaalan potilaiden ulkoiluttaminen keskussairaalan alueella ja ranta-alueella on vaikea toteuttaa arkojen ja pelokkaiden potilaiden kanssa. Onko Huutoniemen sairaalan hoitajien kanssa selvitetty, miten ja missä he ovat ajatelleet hoitaa sairaalan potilaiden päivittäiset ulkoiluttamiset, jos osastot siirtyisivät H-talon 7. ja 8. kerrokseen?

Vastaus:

Asiakkaiden ulkoiluttaminen on tärkeää ja emme näe Hietalahden alueen ulkoilumahdollisuuksia vaikeina. On mahdollista, että merenläheisyys ja hienot puistot tekevät niistä terapeuttisempia ja mielekkäämpiä kuin Huutoniemen alue. Lisäksi H- talossa on ulkoiluterassit x 2, erikseen aikuisille ja lapsille/nuorille. Kyseisillä terasseilla vallitsee aina ulkoilman mukainen lämpötila; kesällä lämmin, talvella viileä tai pakkasen puolella oleva. Lasten- ja nuorten sairaalaopetuksen yhteydessä sairaala-alueella on ulkoilu/leikkiäpiha välitunteja varten. Selvää on, että henkilökunta tulee perehtymään alueeseen ja mahdolliset asiakkaan kokemat huonot kokemukset huomioidaan ja pyritään löytämään oikeita reittejä hyvälle ja virkistävälle ulkoilulle.

7. Keskussairaalassa ei ole liikuntasalia. Missä paikassa virkamiehet ovat suunnitelleet liikuntaterapian tapahtuvan.

Vastaus:

H- talossa on aktiviteettitila ja kuntosali. Sairaalassa on myös uima-allas ja hyvin läheiseltä etäisyydeltä löytyy ulkoilumahdollisuuksien lisäksi Vaasan kaupungin uima-allas.

8. Keskussairaalassa ei ole mahdollista järjestää työterapiaa. Missä paikassa ja minkä sisältöistä työterapiaa on suunniteltu toteutettavan?

Vastaus:

Erikoissairaanhoidon psykiatrian alaisuudessa toiminut työterapia, joka tunnetaan nykyisin nimellä mielenterveyskuntoutujien päivä- ja työtoiminta, siirrettiin Vaasan sosiaali- ja terveystoimen vastuulle v. 2015. Siirron taustalla oli se, että kyseisten palveluiden katsottiin kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuun osalta kuntien perustason sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Suurin osa erikoissairaanhoidon psykiatrian työterapiassa käyvistä potilaista oli vaasalaisia. Vaasan sosiaali- ja terveystoimi teki palveluiden toteuttamisesta sopimuksen silloisen Pohjanmaan sosiaalipsykiatrisen yhdistyksen, nykyisen Mielle ry:n kanssa. Palvelut on toteutettu kohderyhmälle yhdistyksen yksiköissä Vaasassa ja Laihiolla: Työpaja Upseeri (nykyinen nimi Työpaja Komppis), Sateenkaaritalo (nykyinen nimi Mahdollisuuksien talo Mahis), Tiimitupa ja päivätoimintayksikkö Meijeri, (Laihia). Vaasan sosiaali- ja terveystoimen sopimukset Mielle ry:n kanssa ovat siirtyneet vuoden 2022

alusta lukien Pohjanmaan hyvinvointialueen ja Mielle ry:n väliseksi sopimuksiksi. Mielenterveyskuntoutujille on tarjolla virikkeellistä ja kuntoutumista tukevaa toimintaa myös Vaasassa toimivassa ja Setlementtiyhdistyksen ylläpitämässä Kultanummen kyläkeskuksessa.

Hyvinvointialue järjestää mielenterveyskuntoutujille päivätoimintaa myös omatuotantona alueen Pohjoisosassa, jossa toimii tällä hetkellä kaksi päiväkeskusta, toinen Pietarsaareissa ja toinen Uudessakaarlepyyssä. Tämän lisäksi mielenterveyskuntoutujille on järjestetty ostopalveluna kuntoutumista tukevaa työtoimintaa yhteistyössä Vaasassa toimivan Finvacon Oy:n kanssa. Pohjanmaan kunnissa toimii aktiivisesti myös muita yhdistyksiä, joissa mielenterveyskuntoutujat ovat osallisina yhdistysten toiminnassa.

9. Paljonko tulisivat maksamaan potilaiden päivittäiset bussikuljetukset liikunta- ja työterapiaan.

Vastaus:

Omakustanteista hintaa ei ole laskettu, koska H- talossa ja sen lähistössä voidaan tarjota ulkoilu- ja liikuntamahdollisuuksia.

10. Onko olemassa toimintasuunnitelma, kuinka toteutetaan ikäihmisten ja mielenterveysomaisten psyykkisen tilan kartoitus ja hoito. Millaisia ja montako uutta virkaa ja tarvitaan sitä varten?

Vastaus:

Ikäihmiset saavat hoitoa samalla tavalla kuin nuoremmat asiakkaat. H- talon akuuttiosastolla on erillinen moduuli psykiatrian asiakkaita varten, mikäli tilan erottaminen muusta osastosta nähdään tarkoituksenmukaiseksi. Psykiatrian poliklinikalla toimii edelleen oma psykiatrian työryhmä, jossa erikoissairaanhoidon avohoidon palvelut on suunniteltu ikäihmisille. Ikäihmisten niin fyysistä kuin psyykkistäkin toimintakykyä tuetaan aktiivisesti myös Koti- ja asumispalveluiden toimialan omissa palveluissa. Psykososiaaliset palvelut on mukana Ikääntyneiden palveluiden sektorijohtaja Pia Vähänkankaan vetämässä työryhmässä, joka edistää ikäihmisille toteutettavia palveluita.

Mielenterveysomaisten jaksamisen tukeminen on erittäin merkityksellinen asia ja se pyritään huomioimaan entistä enemmän myös hyvinvointialueen palveluissa mm. tekemällä yhteistyötä mielenterveysomaisten yhdistysten kanssa.

11. Onko tehty suunnitelma siitä, että psykiatrian yksikkö kouluttaisi hyvinvointialueen kouluterveystyöntekijät tunnistamaan oireilevat oppilaat ja ohjaamaan heidät mahdollisimman pian hoitoon? Tämä takaisi mahdollisimman hyvät ennusteet nopeasta toipumisesta ja palaamisesta jatkamaan opintoja ja torjuisi tehokkaasti vaaran työkyvyttömyyseläkkeelle ajautumisesta.

Vastaus:

Katso kohta 2.

12. Millainen on yksityiskohtainen avohoidon tehostamissuunnitelma ja onko tarkoitus käydä tutustumassa Jorvin sairaalaan, jossa avohoito on järjestetty erinomaisella tavalla?

Vastaus:

Avohoitoa toteutetaan Psykososiaalisten palveluiden toimialan ensilinjan ja erikoissairaanhoidon palveluissa. Ensilinjan palveluissa toiminnan tehostamista tuetaan tällä hetkellä erityisesti valtiorahoitettujen hanketyön ja menetelmäosaamisen lisäämisen kautta.

Psykiatrian poliklinikan yksi kehittämisen alue on tehostettu avohoito. Tämä vaatii yhteistyötä ja rakenteiden sekä prosessien muuttamista ja on edelleen työn alla. Tätä yhteistyötä ja rakenteiden muuttamista on helpompi tehdä nyt, kun kaikki toimijat ovat nyt ns. saman katon alla.

13. Huutoniemen rakennusten osalta tulee antaa rakennus- ja kerroskohtainen selvitys siitä, missä ja miltä osin on sisäilmaongelmia ja millaisia ne ovat. Asiasta on varmaan olemassa asiantuntijoiden tekemät mittaukset nykyisen osastorakennuksen, entisen osastorakennuksen ja tyhjillään olevan kerrostalon osalta

Vastaus:

Tekninen yksikkö vastaa rakennuksista ja niiden kunnosta. Tarvittavien lausuntojen ja arvioiden antajana toimii siis tekninen yksikkö.

Kosti Hyvärinen

Toimialajohtaja

Psykososiaaliset palvelut

Mirja Remes

Psykiatrian johtava lääkäri

Psykososiaaliset palvelut

Tanja Jaakola

Ylihoitaja

Psykososiaaliset palvelut

Marja Mustonen

Mielenterveys- ja päihdehuollon päällikkö

Psykososiaaliset palvelut